

Akcia: Burda
Lokalita: Burda

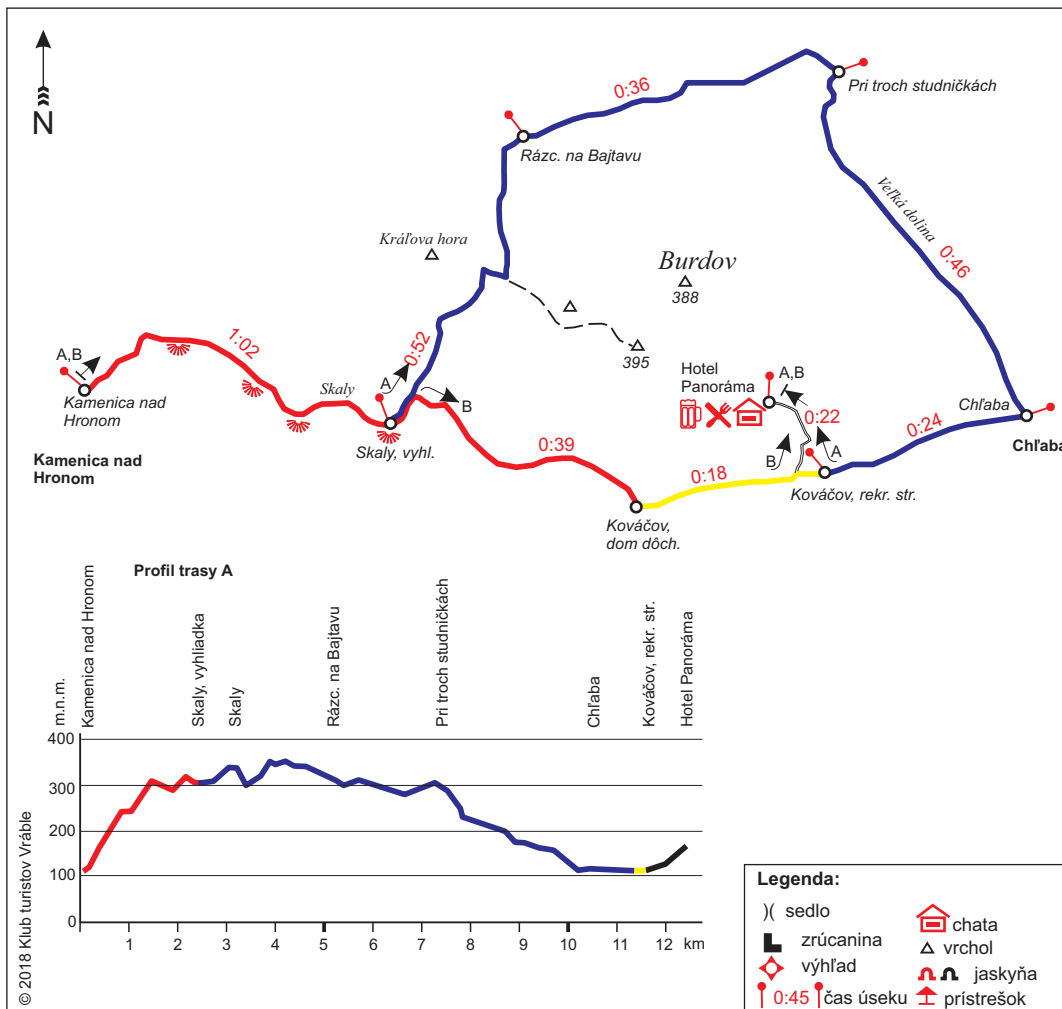
Parametre trasy:

- A** Prevýšenie: 494 m
Dĺžka trasy: 12,5 km
Čas bez prestávok: 4:05 hod.
- B** Prevýšenie: 342 m
Dĺžka trasy: 6,5 km
Čas bez prestávok: 2:18 hod.

Zdroje:
trasa, časy: www.mapy.cz

Dátum: 17.3.2018

Tiesňové volanie:
112

Pohorie Burda

Burda je plošne najmenší geomorfologický celok na Slovensku, starý názov pohoria je Kováčovské kopce. Pohorie Burda sa nachádza na juhozápadnom Slovensku, na hraniciach s Maďarskom. Na území Slovenska hraničí s Podunajskou pahorkatinou na západe (podcelok Ipeľská pahorkatina). Južnú hranicu tvorí koryto Dunaja, ktorý sa prerezáva cez Vyšehradskú bránu a oddeľuje Burdu od maďarského pohoria Piliš, východnú hranicu tvorí koryto rieky Ipeľ, ktorý oddeľuje Burdu od maďarského pohoria Börzsöny. Severozápadnú časť pohoria ohraničuje Bajtavská brána, ktorá delí Burdu od Ipeľskej pahorkatiny, časti Zalabský chrbát. Maximálna dĺžka pohoria je 7,5 km, maximálna šírka len 3,5 km. Najvyšším vrchom je oficiálne Burdov (388 m), ale južnejšie je kopec bez mena, ktorý je vyšší (395 m). Najdlhším, jediným stále tečúcim potokom je Dona, v dĺžke 3,5 km, pretekajúci Veľkou dolinou.

Burda je sopečným pohorím, zaraďovaným k neogénnym vulkanitom. Vulkanická činnosť sa odohrávala vo vodnom prostredí, pričom centrá vulkanizmu sa nachádzali v susedných pohoríach Börzsöny a Piliš. Na území vystupujú na povrch tri výraznejšie extrúziívne domy (lávové kopy). Juhovýchodná časť, pri sútoku Dunaja s Ipfom, je tvorená ílovcami, pieskami, pieskovecami, štrkami a zlepcami z obdobia spodného miocénu. Pohorie Burda je stredohorský krajinný celok. Vyznačuje sa plošinatými chrbtami roztržitými dolinami (najďalej do vnútra pohoria zasahuje Veľká dolina). Výsledkom mrazového zvetrávania v kvartéri sú strmé skalné steny (najmä na južných svahoch pohoria), kužeľovité formy a rozsadliny, na úpätí ktorých sa nahromadili kamenné moria a iné sutinové polohy zvetralín. Po okrajoch pohoria ležia krátke výmolevové doliny a rokľe vyerodované periodickými vodnými tokmi.

Na území pohoria sa nachádzajú dve národné prírodné rezervácie: Kováčovské kopce-juh a Kováčovské kopce-sever. Kováčovské kopce-juh (predtým Burdov) – NPR vyhlásená v roku 1966 na výmere 364,14 ha. Súčasťou je andezitová pahorkatina s najbohatšou teplomilnou biocenózou na Slovensku. Teplomilné dúbavové lesy sa striedajú s lesostepou a enklávami skalnej stepi. Rastie tu mnoho významných rastlinných druhov panónskej flóry, ktoré sa vyskytujú iba tu, resp. tu majú najsevernejšiu hranicu rozšírenia na území Slovenska (napr. ibiš taurský). Rovnako vzácne je aj xerothermné živočíšne spoločenstvo. Zachovali sa zaujímavé bralnaté útvary, skalné steny, veže, okno. Kováčovské kopce-sever (predtým Leliansky les) – NPR vyhlásená v roku 1966 na ploche 198,74 ha.

Ochraňuje sa severná časť pohoria. Andezitové podložie je prekryté sprašovými nánosmi rôznej mocnosti, na svahoch a dnách úžľabin sú mohutné sprašové pokrovy. Predstavuje dôležitý doklad výskytu buka v skupine lesných typov bukových dúbav v najnižších polohách štátu.

Dunaj

je druhá najdlhšia európska rieka a najdlhšia rieka v Európskej únii (2860 km). Starí Rimania poznali rieku, ktorá z veľkej časti tvorila severnú hranicu ich impéria, pod latinským názvom Danubius. Názov Dunaj (a príbuzné tvary v iných jazykoch) pochádza z latinského mena rímskeho boha Danubia. Starým menom (najmä) dolného Dunaja bolo latinské Hister, Ister, pochádzajúce z gréckeho Isthos. Grécku podobu zmiňuje Hesiodos vo svojej Theogonii, označuje ním syna Okeána a Téthydou.

Vyšehradská brána

je geomorfologický útvar vytvorený riekou Dunaj, ktorá sa prerezáva z Malej dunajskej kotliny (z Podunajskej nížiny) do Veľkej dunajskej kotliny v Maďarsku. Zároveň oddeľuje geomorfologické celky Burda na Slovensku od Pilišských vrchov (Piliš, Visegrád – Hegység) v Maďarsku.

Na rozhraní pliocénu a pleistocénu predžil Dunaj svoje koryto na naplaveninách do oblasti Vyšehradskej brány a neskôr sa rieka ďalej prerezala do Veľkej dunajskej kotliny v oblasti dnešného mesta Vác.

Na území Vyšehradskej brány sa zachovali zvyšky ôsmich terasových stupňov Dunaja.

Na území Slovenska zaberá priestor medzi obcami Kamenica nad Hronom a Chľaba.

Ostrihom

Prvými obyvateľmi mesta známymi podľa mena boli Kelti, potom bolo územie osídlené v rímskej dobe Rimanmi – bola tu osada s menom Salvio Mansio.

Po období sťahovania národov sa tu asi okolo roku 500 usídlili Slovania, ktorí bývalú rímsku pevnosť nazvali „Strégom“, podľa toho, že „strážila“ dôležitý prechod cez Dunaj do dnešného Slovenska. Odtiaľ pochádza aj maďarský názov mesta. Ostrihom bol jedným z hlavných hradísk (hradných miest) Nitrianskeho kniežatstva a Veľkej Moravy. Po príchode starých Maďarov do oblasti (začiatkom 10. storočia) sa Ostrihom koncom 10. storočia stal sídlom veľkokniežaťa Gejzu a až do konca 12. storočia bol jedným z hlavných sídiel uhorských vládcov. Sv. Štefan tu bol roku 1000 korunovaný za prvého uhorského kráľa, asi za jeho vlády vznikol Ostrihomský komitát, a v roku 1000 tu bolo založené Ostrihomské arcibiskupstvo,

ktorého územie zodpovedalo Nitrianskemu kniežatstvu.

Po celý stredovek bol Ostrihom jedno z najvýznamnejších miest Uhorska (hoci nebol slobodným kráľovským mestom). V roku 1242 Mongoli počas vpádu do Uhorska dobyli len mesto, hrad sa dokázal ubrániť. Od druhej polovice 12. storočia bol Ostrihom sídlom krížiackeho rytierskeho konventu. V druhej polovici 13. storočia Belo IV. preniesol svoje sídlo na Vyšehrad a tým Ostrihom prestáva byť hlavným mestom Uhorska. Zhruba od tohto obdobia až do roku 1895 sa mesto skladalo okrem vlastného podhradia ešte z časti Svätý Tomáš a Svätý Juraj.

V roku 1543 ho obsadili Turci a ostrihomský arcibiskup sa presťahoval takmer na tristo rokov do Bratislavy, hoci jeho oficiálne sídlo bolo, tak ako aj sídlo kapituly, v Trnave. V Osmanskej ríši bol Ostrihom sídlom bega sandžbega (čiže prednostu tureckého sandžaku, administratívneho okresu). V nasledujúcom období sa zvedli o Ostrihom v rokoch 1594 – 1605 mnohé boje, ktoré boli vcelku neúspešné a mesto bolo takmer úplne zničené. V osmanskom období sa v meste, podobne ako v Komárne, usadilo aj veľa (dnes už asimilovaných) Srbov. Až v roku 1683 mesto s konečnou platnosťou vyslobodili z tureckého obsadenia vojská Jána Sobieskeho a Karola V. Lotrinského. Keďže mesto po porážke Turkov zostalo spustošené, bolo dosídlené cudzincami najmä Slovákmi (pretože Slovensko ležalo mimo bývalého osmanského územia), ktorí sa však postupne pomadařčili. Z konca 17. storočia sa napríklad zachovali po slovensky písané artikuly súkennického cechu, ktorý tam založili siedmi súkenníci majstri prisťahovaní z Rajca. V roku 1708 sa Ostrihom stal slobodným kráľovským mestom. Začiatkom 19. storočia sa do mesta vrátil arcibiskup aj kapitula. Keďže Ostrihom bol strediskom arcidiecézy, ktorej územie sa rozprestieralo hlavne na Slovensku, študovalo a pôsobilo tu veľa slovenských národovcov, napríklad Ján Palárik, Andrej Kmet či F. R. Osvald.

Terajšia bazilika – Katedrála Panny Márie a svätého Vojtecha (Ostrihom) tvoriaca dominantu mesta sa na podnet slovenského arcibiskupa Alexandra Rudnaya začala stavať v roku 1822. Slávnostne bola vysvätená 31. augusta 1856 a úplne dokončená v roku 1869. Bola postavená podľa vzoru Baziliky sv. Petra v Ríme na mieste bývalého katedrálneho kostola, ktorý bol spustošený roku 1543.

Na konci druhej svetovej vojny (1944) ustupujúci Nemci zničili Most Márie Valérie spájajúci Štúrovo s Ostrihomom, obnovený bol až v roku 2001.